

Robert Rowland Smith

PRIE VAIRO SU
PLATONU

TYTO ALBA

Gyvenimo kelio ženklai

Robert Rowland Smith

PRIE VAIRO SU
PLATONU

Gyvenimo kelio ženklai

Iš anglų kalbos vertė

Inga Būdvytytė

TURINYS

	<i>Padėka</i>	11
	Pratarmė	13
1	Gimstame	17
2	Mokomės vaikščioti ir kalbėti	26
3	Pradedame eiti į mokyklą	38
4	Mokomės važiuoti dviračiu	51
5	Laikome egzaminus	64
6	Pirmą kartą pasibučiuojame	77
7	Prarandame nekaltybę	89
8	Laikome vairavimo egzaminą	100
9	Pirmą kartą balsuojame	113
10	Pradedame dirbti	126
11	Įsimylime	138
12	Užsineriame kilpą	149
13	Susilaukiame vaikų	161
14	Kraustomės	173
15	Įveikiame vidutinio amžiaus krizę	186
16	Skiriamės	197
17	Išeiname į pensiją	208
18	Sulaukiame trečiojo amžiaus	219
19	Oriai pasitraukiame	230
	Pomirtinis gyvenimas	243
	<i>Tolesniam skaitymui</i>	247
	<i>Rodyklė</i>	249

GIMSTAME

JEANAS-LUCAS GODARD'AS, avangardinio kino veteranas, kadaise pareiškė, kad kiekviena istorija privalo turėti pradžia, vidurį ir pabaigą – bet nebūtinai tokia tvarka. O kaip jūsų gyvenimo istorija?

Pavyzdžiui, kalbėdamasis su draugu galite pradėti savo istoriją pasakojimu apie pirmąją meilę, paskutinį darbą ir judėti pirmyn arba atgal. Jūsų istorija, kaip kiekvienas kitas pasakojimas, bus karpoma, dėliojama ir rezgama taip, kad išryškės bent šis tas panašaus į pradžios, dėstymo ir pabaigos užuomazgas. Savaimė suprantama, jūs neprivalote pradėti pasakojimo nuo savo gimimo.

Bet kai kalba pasisuka apie jūsų gyvenimą kaip nuoseklų procesą, tuomet galioja jau kitos taisyklės: jūsų egzistencija glaudžiai susijusi su biologijos dėsniais, o šie savo ruožtu susiję su laiku, kuris pradeda tikėti vos tik išslystate iš motinos įsčių. Jūsų gyvenimo istorija ir pasakojimas apie nugyventus metus žymi du gana skirtingus dalykus. Viena vertus – tai jūsų biologinė raida, kita vertus – suredaguotas pasakojimo apie šią raidą variantas. Įkvėptas Godard'o, Martinas Amisas kadaise parašė romaną „Laiko strėlė“ (*Time's Arrow*), kuriame pasakojimas pradedamas nuo pabaigos ir toliau veiksmai plėtojamas atbuline tvarka, bet tai romanas, todėl jame viskas įmanoma. Jūsų

spalvota gyvenimo juosta tęsiasi nuo starto iki finišo linijos, ir nieko negalima čia pakeisti.

Nesvarbu, kaip įsivaizduojate starto poziciją, bet pradžių pradžia yra tai, ką jums reiškia toji gimimo akimirka. Gimimas žymi gyvenimo, nepriklausomo nuo virkštelės, placentos ar vaisiaus vandenų, pradžią. Nei vienas negimsta keturiasdešimtmetis – ir jei vien tokia mintis gąsdina, tai tik todėl, kad gyvybė paprasčiausiai mums suteikiama tik kartą. Gyvenimo dovana niekada nebus padėvėta ar perdirbta – kiekvienas ją gauname visiškai naują. Remiantis klasikinio pasakojimo paradigma, gyvenimas, kuris prasideda *in medias res* („veiksmo viduryje“), yra neįsivaizduojamas: gimimas ir pradžia žengia koja kojon. Be to, kadangi kalbame apie kieno nors (pvz., jūsų) pradžią, dar nesukurtojo kūrimą, pradžios energija kartu yra ir proveržio energija, šoktelėjimas elektrokardiogramos tiesiojoje, kitaip ir toliau pasaulis būtų sukėjęs be jūsų. Jūsų gimimas – svarbus pokytis įprastoje tikrovėje, priverčiantis viską keistis ir transformuotis aplink mažąjį jus. Tai kur kas daugiau negu tuščios vietos užpildymas – tai reikšmingas iki tol buvusio niekinio taško virsmas svarbia figūra. Savo mikrokosme jūs esate unikalus kosminis įvykis, lyg mažas Didysis Sprogimas.

Tai, kad gyvenimas prasideda vos gimus, turėtų būti vienas pagrindinių ir svarbiausių atskaitos taškų, tačiau naudojant ultragarso bangas atsiradusi galimybė užmesti akį į vaikelio gyvenimą dar motinos gimdoje tikrai sujaukė mūsų mintis, kada vis dėlto prasideda gyvenimas. Vieni teigia, kad gyvenimas prasideda gimus, kiti laikosi nuomonės, kad pradžia – tai apvaisinimo akimirka, tretį dievagojasi, jog viskas prasideda tarp apvaisinimo ir gimimo – pamažu formuojantis gemalo sąmonei – atkreipdami dėmesį į tai, kad tarp spalvotų atskaitos taškų yra ir pilkoji zona.

Pasirodo, šią zoną pilkąja verčia ne tik biologija ar nerims-tančios diskusijos apie abortų etiką, bet ir filosofinis klausimas, ar, nepaisant visų pasvarstymų apie startą, jūsų pradžia yra pradžia apskritai. Net jei tą akimirką, kai iššovėte iš motinos kūno, ir prasidėjo jūsų, kaip atskiro individo, karjera, jūsų, kaip atskiro dalelių, gautų iš kažko kito, mišinio, atsiradimą lėmė svarbi priežastis – meilės įkvėptas tėvų chromosomų susidū-rimas. Jei nesate nekaltai pradėtas, gimdamas gavote du biolo-ginius tėvus ir nuo jų buvote visiškai priklausomas. Taigi, jūsų pradžia ne iš niekur – ją nulėmė iki jūsų buvę įvykiai, ir tai reiškia, kad jūsų atskirumas, individualumas, kuriuos neva įgyjate gimdamas, viso labo tėra iliuzija, kitaip tariant, esate proceso, prasidėjusio kur kas anksčiau, nei įvyko apvaisinimas, išdava. Sąvoka „gimimas“ reiškia naujo individo paleidimą į šį pasaulį, bet ją galima interpretuoti ir kaip paprasčiausią naujo lapelio išsiskleidimą ant ilgo ir galingo kamieno, turinčio tvirtas ir gi-lias istorines šaknis.

Mintis, kad tėvai yra jūsų atsiradimo „priežastis“, irgi ke-lia abejonių. Čia prisimenu Davidą Hume'ą, škotų Šviečiamo-jo amžiaus filosofą ir empirizmo – doktrinos, kuri tiesioginį stebėjimą iškelia virš abstrakčios teorijos, – šalininką. Hume'as labai domėjosi klaidingu priežasties ir pasekmės ryšio aiški-nimu, o žinomiausias pavyzdys, kuriuo jis rėmėsi, buvo bi-liardas: vienas kamuolys atsitrenkia į kitą ir galime numanyti, kad dėl to tas kitas kamuolys judės jam primesta kryptimi, bet kartais įvykiai gali pasisukti netikėta linkme – pirmasis ka-muolys atšoks, praslys pro šalį ar atsitrenks ne ten ir ne taip, kaip tikėtasi. Šiuo pavyzdžiu stengiamasi parodyti, kad kartais vienintelė išimtis gali paneigti taisyklę, todėl kiekvieną įvykį privalome vertinti individualiai, be išankstinio nusistatymo. Remiantis šiuo požiūriu, teorijos skirtos tinginiams, prasčiau

Robert Rowland Smith (Robertas Roulandas Smitas) – britų filosofas, dėstytojas ir konsultantas. Šiuo metu autorius yra atsidedęs filosofijos populiarinimui – rašo knygas ir straipsnius apie jos taikymą kasdieniame gyvenime, laikraštyje „The Sunday Times“ turi savo skiltį, skirtą moralės klausimams, yra nuolatinis BBC televizijos ir radijo laidų dalyvis.

Daugelį metų praleidęs Oksforde, dirbęs Prancūzijoje, JAV, Norvegijoje, Robertas Rowlandas Smithas grįžo į gimtąjį Londoną ir gyvena čia su žmona ir trimis dukterimis. Lietuvių kalba jau išleista jo knyga „Pusryčiai su Sokratu: kasdienio gyvenimo filosofija“, kurioje filosofiskai apmąstoma viena statistinio žmogaus diena.

„Prie vairo su Platonu“ autorius filosofo žvilgsniu apžvelgia svarbiausius kiekvieno iš mūsų gyvenimo įvykius nuo gimimo iki mirties. Ką apie įsimylėjimą sako Freudas? Ką Nietzsche mano apie vidutinio amžiaus krizę?

Didžiausi pasaulio protai atkakliai stengėsi įminti svarbiausių gyvenimo įvykių prasmę. Robertas Rowlandas Smithas pirmą kartą visų jų išmintį sutelkia vienoje vietoje – išradingoje, sąmojingoje ir visiems suprantamoje kelionėje per gyvenimo pakilimus ir nuosmukius.

Knygoje „Prie vairo su Platonu“ analizuojama tikroji įvykių, kuriuos kiekvienas neišvengiamai turime patirti, prasmė. Išgirsite Aristotelio nuomonę apie mokyklos lankymą, iš Heideggerio nemažai sužinosite apie kraustymąsi į naujus namus, Miltonas ir Freudas atskleis naują požiūrį į skyrybas, o iš Prousto sulauksite patarimų, kaip senatvėje tapti išmintingam.

Nesvarbu, ar mokotės vairuoti, ruošiatės tuoktis ar skirtis, „Prie vairo su Platonu“ leis į savo gyvenimą pažvelgti visiškai naujai, o drauge – ir smagiai praleisti laiką.

Jei gyvenimas jums – paslaptis,
vertėtų pasinaudoti viskuo, kas įmanoma,
kad įžiebtume supratimo švieselę.

